

САВРЕМЕНО НАОРУЖАЊЕ И ВОЈНА ОПРЕМА
СОВРЕМЕННОЕ ВООРУЖЕНИЕ И ВОЕННОЕ ОБОРУДОВАНИЕ
MODERN WEAPONS AND MILITARY EQUIPMENT

Употреба полуаутоматских пушака и пушака са системом мануелног репетирања при полицијским акцијама

Решавање сложених кризних ситуација, у којима се претпоставља активан отпор и употреба средстава принуде, данас се, по правилу, поверава елитним полицијским и/или војним јединицама. Модалитет употребе у конкретном случају зависи од мноштва фактора, као што су: познато чињенично стање ситуације, позитивноправни прописи који уређују надлежност, механизам ангажовања конкретне јединице (или више њих), расположиви ресурси у одређеном тренутку и томе слично.

Јасно је да су интервенције ове врсте веома различите, па је врло важно да им се не приступа шаблонски, без обзира на то колико сличне могу бити са претходним случајевима. Ипак, могуће је направити разлику између полицијских и војних акција, са посебном напоменом да данашњи безбедносни изазови утичу и на то да се ове разлике ублажавају, те да се све интензивније увежбавају и заједничке интервенције војних и полицијских јединица, ради што ефикаснијег одговора на претње које константно еволуирају.

Врхунски стрелци у полицијским акцијама

Основни циљ ангажовања елитних јединица за специјалне намене јесте остваривање предности у кризној ситуацији и њено решавање у најкраћем могућем року. Планирање остварења оваквог циља почива на претпоставци да су оператори посебно обучени и опремљени. Организације јединица за специјалне намене, по правилу, подразумевају и специјалистичке, снајперистичке групе или тимове, који, наравно, обједињавају посебно обучене врхунске стрелце – квалификоване снајперисте.

У вези са термином снајпер у теорији се често води расправа о његовом етимолошком пореклу и оправданости употребе. Сматра се да долази из енглеског језика, од речи „snipe” (шљука). Због релативно мале величине, изузетне летачке брзине и покретљивости ових птица, ловци на њих сматрани су одличним стрелцима и називани „sniper” (ловац на шљуке, шљукар у буквалном преводу). Данас се овај израз користи за означавање врхунских стрелаца, специјалиста снајперизма, али и за њихово оружје („sniper rifle”). Срећу се и изрази попут „marksman”, „sharpshooter”, односно „precision rifle”, када се ради о оружју. Независно од назива, реч је о врхунским стрелцима, који су по принципу добровољности у оквиру конкретне јединице комплетирали специјалистичке курсеве из области прецизног гађања и распоређени у

оквиру специјалистичке групе или тима. Такође, треба напоменути да није ретко да план и програм обуке припадника конкретне јединице подразумева и основну снајперистичку обуку, коју, у овом случају, пролазе сви оператери, али вештине и знања оних при снајперистичким групама свакако су на много вишем нивоу.

Специјалиста наоружан полуаутоматском пушком „SIG Sauer 716”, у калибру 7,62×51 mm NATO. Фото: Милош Јевтић

У случају ангажовања, улога специјалисте снајперизма је веома значајна. Пре доласка преговарачког тима и интервентних снага, уколико је то могуће, специјалиста се распоређује у непосредној близини кризне ситуације ради осматрања и/или извиђања, тј. прикупљања информација о тренутном чињеничном стању, те њиховог прослеђивања организованом кризном штабу. На основу личне процене специјалиста, када год је то могуће, самостално бира своју позицију са које има довољно добар преглед околине, односно заклон. Информације које може проследити могу се односити на конфигурацију терена и инфраструктуре уколико је присутна, посебно врсту објекта, број и распоред прозора, врата, степеништа, а понекад и присутних лица унутар објекта и у непосредној близини. У случају извођења динамичког упада, специјалиста пружа подршку упадној групи или тиму, посебно током приласка објекту и упада. Према речима искусних оператера, он је „око које покрива и чувар својих колега”.

Специјалисти организовани као снајперски пар. Фото: Милош Јевтић

Кад год је могуће, а врло често када су у питању полицијске акције, специјалисти се ангажују у пару. Снајперски пар чине двојица врхунских стрелаца, а један има улогу осматрача. Организовање и ангажовање снајперских тројки је чешћи случај при извођењу војних акција, односно операција. Тројку, по правилу, чине двојица специјалиста опремљених системима за прецизно гађање, а трећи члан тројке, такође врхунски стрелац, углавном је опремљен оружјем веће ватрене моћи – лаким митраљезом или аутоматском пушком. Његов задатак је да обезбеђује снајперисте током прилаза мети/метама или покрива њихово извлачење. У пракси се употреба тројки везује, углавном, за сложеније и обимније операције.

Наоружање специјалиста

Примарно наоружање специјалисте снајперизма је, наравно, пушка за прецизно гађање. Зависно од потреба интервенције, односно афинитета појединца, као секундарно наоружање може се одабрати полуаутоматски пиштољ, аутомат или оружје за личну заштиту (енг. personal defense weapon – PDW), дакле углавном компактнији системи, релативно мале масе. Одабир конфигурације наоружања врши се, када год је то могуће, на основу претпостављених потреба и познатих чињеница конкретног задатка. Специјалиста се углавном ангажује у

урбаној, односно руралној средини, што умногоме утиче на одабир система за примарно наоружање. На пример, ради извођења дејстава у руралном окружењу искусни специјалиста углавном бира оружје јачег калибра, због претпоставке да се мете могу налазити на већим даљинама.

Систем „Barrett M-95”, у моћном калибру 12,7 mm, на задужењу при Специјалној бригади Војске Србије. Фото: Милош Јевтић

Популарни калибри су свакако *.338 Lapua Magnum*, као и моћни 12,7 mm. Са друге стране, у случају ангажовања у урбаном окружењу, углавном се бирају пушке средњег калибра, са врхунском прецизношћу. Међу специјалистима су веома популарни системи у калибру *.308 Winchester*, за који многи сматрају да је идеалан за средње даљине. Наравно, на одабир калибра утичу и други фактори, попут присуства цивилног становништва у рејону акције или операције. Тако, специјалиста може одлучити да користи јачи калибар и на средњим даљинама, ако је потврђено да у рејону нису присутни цивили, које би могао угрозити паљбом. Пројектил *.338 Lapua Magnum* лако ће пробити зид скоро сваког објекта, те унети озбиљан немир код противника. Имајући у виду терминалну балистику, тај калибар има довољно енергије да и на даљинама већим од 2500 метара елиминише metu.

Врсте система

Када је реч о пушкама за прецизно гађање данас се сви системи могу поделити у две велике групе: оне са системом мануелног репетирања (тзв. репетирке) и полуаутоматске системе, при чему обе имају одређене предности и недостатке.

Основна предност система са мануелним репетирањем (енг. bolt action) односи се на чињеницу да се сва енергија која се створи сагоревањем барутног пуњења преноси на пројектил који се креће кроз ожлебљену цев оружја, која је, по правилу, дужа у поређењу са цевима код полуаутоматских система. Самим тим, систем са мануелним репетирањем омогућава дејствовање на већим даљинама, уз изузетну прецизност поготка. Код полуаутоматских система знатајан део енергије при сагоревању барутног пуњења одлази на покретање радних делова механизма оружја, умањујући кинетичку енергију пројектила. То, наравно, не значи да се полуаутоматски системи не могу користити за дејства на већим даљинама. Примера ради, поменути чувени системи „*Barrett*”, у серији „*M-82*” и калибру 12,7×99 mm NATO (.50 BMG) на добром су гласу у свету.

Пушка за прецизно гађање „Sako TRG 42”, са системом мануелног репетирања у калибру .338 Lapua Magnum. Фото: Милош Јевтић

Брзина паљбе између „bolt action” и полуаутоматских система је, наравно, различита. Употреба „bolt action” система је оправданија када се претпоставља ангажовање једне мете, или врло малог броја мета, док се употреба других јавља као бољи избор у случају присуства већег броја мета, односно када треба демонстрирати већу ватрену моћ.

Независно од врсте принципа рада пушчаног система, квалитетна пушка за прецизно гађање мора објединити одлична ергономска решења, посебно кундака са амортизером трзаја и удобном облицином, затим глатко окидање и, наравно, врхунску прецизност. Пушка за прецизно гађање се, без изузетака, користи у конфигурацији са оптичким нишаном. На тржишту је присутно више реномираних произвођача попут „Schmidt & Bender”, са веома популарним моделима серије „Police Marksman II”, а у широј употреби су и модели произвођача „NightForce”, затим „KAHLES”, „Vortex”, „Steiner”, „Leupold” и др. Може се употребити и посебан рачунар који за стрелца прорачунава корисне параметре. С обзиром на то да је у питању високоосетљиви електронски уређај, његова употреба у случају динамичнијих радњи је ограничена. За високу прецизност неопходан је што стабилнији ослонац приликом гађања, па се у ту сврху може монтирати и тзв. бипод, тј. двоножни подесиви ослонац.

Пушчани системи, као и пропратни оптички и електронски уређаји константно се усавршавају, дајући тако и врхунским стрелцима већи значај и потенцијал. Иако је, наравно, доступност висококвалитетних система императив у увећавању капацитета јединица за специјалне намене, највреднији ресурс и даље остаје високообучен специјалиста чијим знањем и вештинама ова софистицирана опрема даје пун потенцијал.

Милош М. Јевтић (*Miloš M. Jevtić*),
уредниксајтаспецијалне-јединице.com,
e-mail: info@specijalne-jedinice.com,
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-1305-7618>